

Farkas Judit: Mondd, Te kit választanál...?

Pártalapítás Magyarországon az 1920-as évek első felében és az 1926-os választások (dupla tanórás tananyag emelt szintű csoport / fakultáció számára)

Mottó: „Tekintettel arra, hogy az emberi jogok el nem ismerése és semmibevevése az emberiség lelkiismeretét fellázító barbár cselekményekhez vezetett [...]”
(1948. december 10., New York)

A tananyag¹ központi eleme az 1925. évi magyar választójogi törvény és az 1926-os választások szimulációs gyakorlatok során történő feldolgozása.

Bár a történelem alapvetően a múlt kérdéseit vizsgálja, mégsem tévesztheti szem elől a jelen kihívásait, hiszen ezek a jövő optimális előkészítésére, megalapozására irányulnak. Másfelől azonban azt is tudatosítani kell a diákokban, hogy a történelemben felmerülő kérdések ugyanolyan komplex jellegűek, mint amilyenekkel a jelenben (értsd a való életben) is szembesülnek. Mindebből arra a fontos tanulságra fókuszálhatjuk diákjaink figyelmét, hogy a történelem nem egyszerűen események kronologikus tárháza, nem is egyszerű példázatgyűjtemény, hanem hathatós segédeszköz a nélkülözhetetlen társadalmi normarendszer kialakításában, a szocializációs folyamatban, a tudatos gazdasági, társadalmi, politikai szerepvállalás kialakításában. A konkrét téma, a választások kérdésköre egyaránt feltételezi az egyéni és közösségi attitűdök kialakítását és kreatív alkalmazását (pl. esettanulmányok, szituációs gyakorlatok, disputák, helyzetelemzések stb.). A mennyiségelvű és tananyagközpontú metodika helyett egy olyan mélységelvű és személy(iség)központú megközelítést preferálunk, amely a diákok kognitív képességei mellett a reflexív jellegű tapasztalataikra alapoz, vagyis a történelem hagyományos értelemben vett tanulása mellett nagy hangsúlyt fektet a történelem „megélésére”. Azáltal, hogy a történelem mintegy testközelbe kerül, és megszűnnek a múlt és a jelen közötti határok, elejét vehetjük a történelem indokolatlan misztifikálásának, egyúttal szilárd alapot biztosíthatunk a kialakuló élethelyzetek pragmatikus kezeléséhez.

Mindezek felismerése elsősorban a diákok feladata, ugyanis az egyes tananyagelemek úgy strukturálódnak, hogy ezek induktív jellegű áttekintése és feldolgozása során a tanulók problémaközpontú eljárásokat alkalmaznak. Eközben maguk fedezik fel a döntéssel, választással járó nehézségeket, az egyén társadalmi felelősségét, a történelmi szituációk „megoldása” során pedig számos új ismeretelemmel bővül tudásuk. A hagyományos feldolgozási módokhoz viszonyítva a diákok jelentősen több információt sajátíthatnak el, ráadásul ezeket nem „bemagolják”, hanem a gyakorlat során interiorizálják, ráadásul számos olyan készség fejlesztésére nyílik alkalmuk (pl. kommunikációs formák, kooperatív eljárások, átgondolt digitális eszközhasználat stb.), amik a (fél)frontális óravezetés keretei között nem adóttak. Összességében elmondható, hogy a projekt során a diákok a megtanulandó anyagot többségében önállóan, bár folyamatos tanári jelenlét, támogatás mellett dolgozzák fel.

A tananyag feldolgozása alapvetően a konstruktív modellek előnyeit kívánja kiemelni, azok hatásait erősíteni – kiemelve azt, hogy a tantervi és érettségi követelményrendszer történelemből nem erre épül, ám ez nem jelent tilalmat, azaz, hogy az arra alkalmas témákban ne alkalmazhatnák a tanárok ezeket a módszereket is. De lényeges – s a hagyományos órai keretektől eltérő vonás –, hogy ezeknek az óráknak a „sikeréért” nem egyedül a tanár a felelős, hanem megnő a tanulói részvétel okán a felelősség is. Ennek megtapasztalása rendkívül fontos, a későbbi életük szempontjából az egyik legmeghatározóbb élmény, hiszen a tanulók metakognitív tudása és önértékelő képessége fejleszthető ezáltal.

¹ Ez a tananyag a szerző által 2010-ben a sulinet.tan pályázatra benyújtott, nyolc tanórás, Mondd, Te kit választanál? című projekt aktualizált része.

Az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában szerepel a választás joga. Eszerint: „21. cikk 1. Minden személynek joga van a hazája közügyeinek igazgatásában akár közvetlenül, akár szabadon választott képviselői útján való részvételhez. [...] 3. A közhatalom tekintélyének alapja a nép akarata; ez az akarat egyenlő szavazati jog és titkos szavazás vagy a szavazás szabadságát ezzel egyenértékűen biztosító eljárás alapján időszakonként tartandó tisztességes választáson kell hogy kifejezésre jusson.” Bár a Horthy-korszakban zajló választás kapcsán anakronisztikusnak tűnhet az ENSZ által deklarált elvek vizsgálata, de egyrészt az ókori görögöktől kezdve egészen a XX. sz. első harmadáig bezárólag az egyetemes történelem tanítása során megvizsgáljuk az egyes korok választási stratégiáit, eljárásait, intézményrendszerét, ezáltal jobban megismerik a diákok az adott korra jellemző döntési mechanizmusokat, az esetleges visszaélések formáit, lehetőségeit, a döntésekben résztvevők körét, a jogok megosztásának módjait, előnyeit, hátrányait stb. (pl. az ókori Hellász, ókori Róma, a rendi monarchiák, francia forradalom időszaka, alkotmányos monarchiák választási eljárásai, parlamentáris rendszerek választási rendszerei az I. világháborút követően). Az intézményrendszerek és a hivatalos választási eljárások feltérképezése mellett megjelenhetnek az órán vizsgált forrásokban a választások ún. „kísérőjelenségei”, melyek főként irodalmi és művészeti alkotások révén tárulnak fel. Pl. hogyan élte meg a korszak embere a választásokat, milyen motivációk befolyásolták döntéseit stb. Másrészt az ENSZ dokumentum történelmi elődje, az 1789-es Emberi és polgári jogok nyilatkozata már rögzíti a választások során érvényesítendő lényegi alapelveket. Eszerint: „Az egyes ember természetes jogainak gyakorlása tehát más korlátokba nem ütközhetik, mint azokba, amelyek a társadalom többi tagjai számára ugyanezen jogok élvezetét biztosítják; s e korlátokat a törvény határozhatja meg.” Valamint: „A törvény a közakarat kifejezése; alkotásában minden polgárnak joga van személyesen vagy képviselői révén közreműködnie.”

Az I. világháborút és a forradalmakat követően az egymást követő politikai fordulatok után mind a gazdaságban, mind a bel- és külpolitikában nyugalmat és kiszámíthatóságot kellett teremteni Magyarországon. Ez a konszolidáció Bethlen István miniszterelnökségéhez kapcsolódik (1921-1931), s a reformok kulcsa a stabil parlamenti többség volt. Ennek biztosítására először Bethlen híveivel együtt belépett a kigazdapártba, amit kormánypárttá formált Egységes Párt néven. A Bethlen által megfogalmazott politikai felfogás az „irányított demokrácia” és annak megvalósulási formája: a többpártrendszerű, de korlátozott parlamentarizmus volt. Bethlen úgy gondolta, a közép-európai térségben a demokrácia csak a szélsőségek erősödéséhez vezethet, ezért az alkotmányos pártok működését korlátozták, nem érvényesültek teljesen a szabadságjogok. Először az 1922-es választójogi rendelettel erősen szűkítették a választójogot, majd további korlátozásokat vezettek be 1925-ben. A törvényhatósági jogú városok kivételével nyílt szavazást alkalmaztak, ami miatt egyrészt a népesség jelentős hányada nem kapott politikai képviseletet, másrészt pedig a nyílt szavazás biztosította a választások manipulálását, ezáltal a kormányzati akarat teljesülését. Az 1926-os választások tanulmányozása tehát megfelelő alapot biztosít arra, hogy megvizsgáljuk, miért kiemelt jelentőségű jogelv és erkölcsi érték a XXI. században is az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában deklarált elv, azaz, hogy „a nép akarata [...] egyenlő szavazati jog és titkos szavazás [...] időszakonként tartandó tisztességes választáson kell hogy kifejezésre jusson”. Kifejezésre KELL jusson, még akkor is, ha ennek a jognak a gyakorlása, a szabadsággal élés nem könnyű feladat. Eleonor Rooseveltt, az egykori first lady, 1948-ban az USA ENSZ küldötte megfogalmazásában: „A szabadság óriási feladatot követel meg minden emberi lénytől. A szabadsággal felelősség jár.”

1. Pártalapítás Magyarországon az 1920-as évek első felében

Az első tanórán a diákok az 1920-as évek történeti viszonyaihoz illeszkedő pártokat alakítanak, amelyek lefedik a korabeli társadalmat, azaz liberális, konzervatív, polgári demokrata, munkás-/szociáldemokrata, parasztpártot stb. egyaránt alakítanak. (Minimum 5 párt jó volna, hogy az értékrendek valóban ütköztethetők legyenek.)

Külön érdemes kihangsúlyozni a Nemzeti Filmintézet (NFI) archívumában található filmhíradók jelentőségét <https://filmhiradokonline.hu/#home>. A híradók többnyire 8-10 percesek, több, egymástól független kisfilmet tartalmaznak. Ez alól néhány tematikus adás a kivétel, ilyenek szerepelnek a források között ajánlott anyagként, hiszen ezek egy-egy részlete ahhoz a témakörhöz kapcsolódik, amit a diákoknak fel kell dolgozni. A filmek önmagukban, azaz hang nélkül is roppant érdekes forrásanyagot jelentenek, amit a narráció tendenciózussága több helyen is alaposan átértelmez. Ezért érdemes külön tanulmányozni a képanyagot, majd pedig a szöveget.

Az órának nem az a célja, hogy dokumentarista hitelességgel rekonstruálják a korabeli pártstruktúrát a diákok, ez nem is volna elvárható tőlük. A projekt kitűzése az, hogy a források, a szakirodalom feldolgozása és eddigi tudásuk alapján alapítsanak olyan pártokat, amelyek akár léteztek is volna, azaz ebből a szempontból mindenképp korhű – bár tagadhatatlanul némiképp nagyvonalú – produktumok szülessenek.

Tevékenység			
Idő (perc)	Tartalom	Tanulói tevékenységek	Eszközök ²
2 perc	Hangozzék el röviden az óra céljának ismertetése, a csoportok helyezkedjenek el.		Alapvetően a diákok feladata az adatgyűjtés, de a tanár is megmutathat néhány olyan képi vagy egyéb forrást, amire fel akarja hívni a figyelmüket.
23 perc	A diákok az 1920-as évek történeti viszonyaihoz illeszkedő pártokat alakítanak. A tanár aktívan nyomon követi és segíti a csoportok munkáját, ha kell, korrigálja, de semmiképp sem veszi át az irányítást, s hagyja, hogy a diákok elképzelése érvényesüljön.	Felvázolják a párt struktúráját, programot alkotnak, kidolgozzák az esedékes kampánystratégiát. A „pártok” már az órát megelőzően előkészíthetik a szükséges anyagaikat, amelyekre a bemutató során támaszkodhatnak. A források feldolgozása és a kooperatív munka során az alábbi készségek fejlesztése áll a középpontban:	▶ A tanár által előkészített és a diákok által interneten felkutatott szöveges, képi, adat jellegű források. ▶ Ha szükséges: a könnyebb áttekintés biztosítása érdekében a tanár által készített kronológiai táblázat. ▶ e-Learning felület vagy ezt helyettesítő alkalmazás

² A tanórák megtartásához feltétlenül szükséges, minden órán alkalmazott eszközrendszer: csoportonként 1-1 internet-csatlakozást is biztosító laptop, egy projektor a tanári számítógéppel összekötve. Egy interaktív tábla megkönnyíti a közös munkát, de a feladatok enélkül is megoldhatók. A táblázat egyes rovataiban csak az ettől eltérő egyéb eszközigényt tüntetem fel

		▶ a pozitív kölcsönös függés (interdependencia) tudatosítása ▶ Kommunikációs képességek gyakoroltatása ▶ annak felismertetése, hogy többféle megoldási lehetőség van	▶ szövegszerkesztő vagy gondolatterkép-szerkesztő ▶ online filmhíradók
20 perc (5X4 perc)	A választáson induló pártok bemutatkoznak. Mindenképp úgy osszák be az időt, hogy maradjon lehetőség a hozzászólásokra, esetleges kérdésekre. A bemutatókat mentsék el egy mindenki által használt felületen, hogy a későbbiekben is vissza tudjanak rá térni. Ezen módszerek keretében kipróbálhatják a szakmai kooperáció lehetőségeit, másrészt az elkészült összeállítást felhasználhatják későbbi tanulmányaikhoz (pl. érettségi felkészüléshez).	Egy-egy diák vagy a csoport egésze is tarthatja a bemutatót. A kooperatív munka során az alábbi készségek fejlesztése áll a középpontban: ▶ a konklúzió kialakításának képessége, véleményalkotás ▶ Kommunikációs képességek gyakoroltatása ▶ Komplex látásmód igényének kialakítása	
Értékelés módja	A tanár az, aki szaktudásánál fogva kiváltja a konstrukciós folyamatot, folyamatosan figyelemmel kíséri a tevékenységeket, visszajelzéseket ad, és ez a visszacsatolás egyben az értékelés is. (Azaz az értékelés nem egyszeri aktus.)		
Megjegyzések, javaslatok	A módszereket a diákok maguk választhatják meg, az eddigi órákon szerzett tapasztalatik, életkoruk, emelt szintű történelem tudásuk és kreativitásuk segítségükre lesz.		
Felhasznált irodalom	▶ Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században Osiris K., Bp., 1999 ▶ Romsics Ignác: A 20. század rövid története Rubicon-Ház, 2007 ▶ Ormos Mária: Magyarország a két világháború korában (1914-1945) Csokonai K., 2006 ▶ Gergely Jenő – Izsák Lajos: A magyar jelenkor története Pannonica, 2008 ▶ A magyarok krónikája (szerk. Glatz Ferenc) Helikon-Alexandra, 2006 ▶ Magyar alkotmánytörténet Osiris K., Bp. 1995 ▶ Magyar állam- és jogtörténet (Szerk: Csizmadia Andor, Kovács Kálmán, Asztalos László ; átdolg. Horváth Pál, Stipta István) Tk., Bp., 1998 ▶ Béli Gábor: Magyar jogtörténet : a tradicionális jog Budapest ; Pécs : Dialóg Campus, 2009		

	▶ Gyáni Gábor – Kövér György: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig Osiris K., Bp. 2006 ▶ Püski Levente: A Horthy-rendszer (1919-1945) Pannonica, 2006 ▶ Körösenyi – Tóth – Török: A magyar politikai rendszer Osiris, Bp., 2007 ▶ Politika és politikatudomány (szerk.: Gallai Sándor – Török Gábor) Aula K., 2005 ▶ Boros Zsuzsanna – Szabó Dániel: Parlamentarizmus Magyarországon (1867-1944) Korona K. 1999 ▶ Pesti Sándor: Az újkori magyar parlament Osiris K., Bp., 2002 ▶ A magyar országgyűlés történetének képeskönyve Osiris K., Bp., 1999 ▶ Választási olvasókönyv – Szemelvények a hazai országgyűlési és helyhatósági választások történetéből (1848-1998) – CD-melléklettel Országos Választási Iroda, Bp., 2002 ▶ Mérei Gyula: A magyar politikai pártok programjai 1867-1918 Akadémiai K., Bp., 1971 ▶ Gyáni Gábor: Hétköznapi élet Horthy Miklós korában Corvina ▶ Országos Választási Iroda honlapja
--	--

MELLÉKLET

választási év ³	Lakosság száma millióban	Választójogosultak száma	A tényleges szavazásban részt vevők	
		ezrekben	A népesség %-ában	
1848	11,2	800	7,1	A választójog Magyarországon (1918-1926) 1918-ban, a Károlyi-kormány alatt vezették be az általános, titkos, egyenlő, közvetlen és a nőkre is kiterjedő választójogot, amellyel minden 21. életévét betöltött, magyar állampolgárságú férfi, és minden 24. életévét betöltött nő rendelkezhetett. (A nők esetében az írni-olvasni tudás is feltétel volt.) Ezzel Magyarország egyrészt Európa élvonalába kerül a választásra jogosultak számát tekintve (40 %), másrészt pedig a korabeli Európában ritka volt a női választójog. Ekkor a választójogból kizárták: a politikai jogoktól megfosztottakat, a
1869	13,2	922	6,8	

³ A korszakról még részletesebb és több aspektusból vizsgálható adatsor: <http://www.tankonyvtar.hu/historia-1981-02/historia-1981-02-081013-6>

1874⁴	13,5	846	5,5
1905	17,6	1057	6,0
1910	18,2	1162	6,4
1920	9,0	3133	39,7
1922	8,1	2382	29,8
1926	8,2	2229	26,6
1935	8,9	3003	33,8

„S a gondra bátor, okos férfit,
ki védte menthetlen honát,
mint állatot terelni értik,
hogyan válasszon bölcs honatyát.

Cicáznak a szép csendőrtollak,
mosolyognak és szavatolnak,
megírják, ki lesz a követ,

hisz „nyíltan” dönt, ki ezer éve
magával kötve mint a kéve,
sunnyít vagy parancsot követ.”

(József Attila: Hazám - részlet)

közsegélyből élőket, a csőd alatt állókat, a kiskorúakat és az erkölcsrendészet felügyelete alatt állókat.

A forradalmak utáni konszolidáció során a választójogot újra korlátozták. Az új rendelkezés alapján a lakosság kb. 30%-a volt választásra jogosult. Az 1922-ben rendeleti úton (lex Bethlen) történő szabályozás a korhatár felemelése (24, illetve 30 év) mellett műveltségi cenzust, 10 éves állampolgárságot, illetve bizonyos idejű helyben lakást követelt meg a választójog feltételeként. A választójog ugyanezen elveit ismételték meg a két világháború közötti első törvényi szintű választójogi szabályozásban, 1925-ben.

Korabeli párttípusok

I. Honorácior vagy protopártok

A modern pártok előzményei, korai formái, a politika iránt érdeklődő értelmiségiek, földbirtokosok, polgárok szervezték ezeket. Többszörre laikus politikusokból állt, akik úgymond nem a politikából, hanem a politikáért éltek, gyakran a hivatali pozíciók elnyerésének reménye fűzte össze a tagokat. A modern pártok előzményei, korai előfutárai pl. a rendi pártok is.

II. A szervezett párt

A modern pártok első igazi formája az állandó szervezettel rendelkező, országos hálózatot kiépítő, apparátusát állandósító, szervezett párt. Ez a szervezettség adja igazi erejét, érdekérvényesítő képességét és kezdetben elsősorban a baloldali-szocialista, szociáldemokrata mozgalmak erejét növelte meg látványosan.

III. A tömegpárt

A tömegpártok részben a szervezett pártokkal együtt alakultak ki. A választójog kiszélesedése teremtette meg a lehetőségét annak, hogy a párt az addig politikai képviseléssel nem rendelkező „politikai névtelenek” tömegét megszervezze, és a szervezeti háttérre alapozva új politizálási eszközöket vigyen be

⁴ A dualizmus korában minimális változtatásokkal az 1874. évi választójogi rendszer maradt érvényben.

A kép aláírása: Huszár Károly alelnök: Zoltán szaladjon csak át a parlamentbe a csengőért. Végre tanácskozásképes számban vagyunk. (A párbeszéd a Budapesti Királyi Büntető Törvényszék folyosóján zajlik, időpontja 1926 májusa, a frankhamisítási per idején)

a politikai életbe. A tömegpártok tipikus megjelenési formái az osztálypártok (pl. munkásosztály és a parasztság), a világnézeti vagy ideológiai pártok.

Választék! Aki munkát és boldogulást, békét és kenyeret szavazzon a Balpárt listájára.

Aminiszterelnök Szeged népéhez!
 Azt üzenem
 Szeged város minden választójának, hogy az ország ujjaépítésének nagy munkájához munkatársakul
gróf Klebelsberg Kuno,
bárá Szterényi Józsefet,
Dr Kószó Istvánt
 pártunk kirótt harcossait, a Keresztény Kiszárad-, Földműves- és Polgári Párt hivatalos jelöltjeit küldjék hozzám az országgyűlésbe.
 Haddis üdvözléssel
gróf Bethlen István
 az él. miniszterelnök.

1926. évi újsághirdetések

Parlamenti választások és politikai rendszer a Horthy-korszakban (1920-as években)

Az első világháború végén a választójog kibővítése a belső és a külső politikai erők egyidejű hatására következett be. A vesztes országokban megszűnt a monarchia, az általános balratolódás a választójog kiterjesztésének politikai követelését is realizálhatóvá tette. A győztes antant hatalmak határozottan ragaszkodtak ahhoz, hogy a súlyos békefeltételeket minél szélesebb legitimációjú parlament fogadja el. A Magyarországon 1919-'20-ban bekövetkező politikai fordulat azonban a választójog szűkítése irányába hatott. Az 1922-es szabályozás szerint szavazópolgár lehetett az a férfi, aki 24 éves és elvégezte az elemi iskola négy osztályát, a nőknél követelmény volt a 30 éves kor és az elvégzett 6 osztály, vagy annak hiányában 3 élő gyermek vagy önálló háztartás saját jövedelemből. Fontos változás, hogy a tulajdonnal rendelkezők igen magas arányban kerültek a szavazásra jogosultak közé. A műveltségi cenzus meghatározása is régebbi eredetű, Európa más országaiban is általános volt. A tulajdon és a műveltség között azonban szoros volt az összefüggés: minél alacsonyabban helyezkedett el egy réteg a társadalmi hierarchiában, annál kevesebb lehetősége volt a minimális iskolai végzettség megszerzésére. Úgy is mondhatjuk, hogy a műveltségi cenzus önmagában alkalmas volt arra, hogy a társadalmi hierarchia alsóbb régióiban elhelyezkedőket kizárja a szavazásból.

Az 1922-es rendelet egyértelmű és radikális visszarendeződést jelentett, a választásra jogosultak aránya 30 százalékra csökkent. Még erősebb csorbítást jelentett a nyílt szavazás visszacsempészése, a 245 mandátumból 195, a képviselők 79,59 százaléka ismét nyílt szavazás révén kerülhetett a parlamentbe. Európában ekkor már sehol sem működött a nyílt szavazás intézménye, a rendelet alkotói és támogatóik szerint ebben nemhogy semmi különös nincsen, éppen ellenkezőleg: „a magyar ember egyenes jellemétől idegen mindenféle titkolózás”. 1925-ben az így megalkotott parlament már engedelmesen törvényi formában fogadta el az 1922. évi szabályozást. Itt váltak törvénné az ún. korrektívumok, amelyekre azért volt szükség – a korabeli indoklás szerint –, hogy a kevésbé művelt és képzett rétegek „hangulata” ne befolyásolhassa kedvezőtlenül a parlament nagy történelmi feladatainak végrehajtását. A törvény, ha nem is drasztikusan, de tovább szűkítette az ellenzék lehetőségeit. A hét többmandátumos törvényhatósági jogú város innentől egy-egy listás választókerületet alkotott. Ezzel a miniszterelnök megakadályozta, hogy az adott város egyéni választókerületeiben az ellenzéki jelöltek egymás közötti paktumok segítségével megnyerhessék a szavazást. További négygyel nőtt a nyíltan szavazó választókerületek száma, mert az egymandátumos törvényhatósági jogú városokban is megszűnt a titkos voksolás.

A Bethlen-féle politikai elgondolásnak van regionális eleme is. A választójogi szabályozás figyelembe vette az ország egyes részeinek magasabb fejlettségi (urbanizációs és polgárosodottsági) szintjét. A fővárosban és a környező 22 településen mindvégig titkos volt a szavazás, s 1922-től a lajstromos szavazás bevezetésével képviselő arányossá is vált. Az itt élő népesség politikai tagoltsága a jelölés során is megnyilvánulhatott, e négy lajstromos kerületben mindig 4-8 párt szerzett indulási jogot. Szinte mindig és mind a négy választókerületben listát állított az Egységes Párt, a szociáldemokraták, a liberálisok és a kereszténypártiak. Mivel e választókerületek nagyszámú lakosságot foglaltak magukban, nem okozott komoly gondot az induláshoz szükséges ötezer ajánlás összegyűjtése. Ráadásul kevés példa volt arra, hogy listákat kellő számú érvénytelen aláírás miatt érvénytelenítették volna. Ezért itt kevésbé korlátozott választásokról beszélhetünk.

A hét többmandátumos törvényhatósági jogú városban általában 2-4 párt indult, a 10 százalékos ajánlási küszöb túl magas volt ahhoz, hogy az adott környezetben ilyen magas számban nyíltan vállalják pártszimpátiájukat. A fővárossal ellentétben nem volt ritka, hogy érvénytelenített ajánlások (nyílt avgy kevésbé nyílt hatósági beavatkozás) miatt egy komoly politikai erő nem tudott lajstromot állítani. 1922-től fogva egyedül a szociáldemokraták tudtak minden esetben eredményesen listát állítani. Az Egységes Párt Győrben rendszerint a kereszténypárt listáján kapott nem mandátumszerző helyet, míg Miskolcon csak valamilyen szélsőjobbos alakulat (nem túl lelkes) csendestársaként jelezte, hogy a választásokon is jelen van. Pécsen (és Debrecenben) viszont a politikai katolicizmus aktuális pártja bújt az Egységes Párt védőszárnya alá. A különböző árnyalatú liberális alakulatok a hárommandátumos Debrecen és Szeged kivételével máshol alig-alig juthattak szóhoz. A kisgazdapárt csak a négy alföldi városban (Debrecen, Hódmezővásárhely, Kecskemét és Szeged) aspirálta az indulást.

Vidéken, a vármegyék területén kialakított egyéni választókerületekben (ebből került ki a képviselők 80%-a!) 1922-től 1939-ig pusztán maga a nyílt választás ténye és az ellenfél nélküli, ún. egyhangú szavazások magas száma önmagában is elegendő volna ahhoz, hogy ezeket a szavazásokat csak „imitált” választásnak tekintsük. A rendszer azonban emellett számos más eszközt is bevetett a kockázatok minimalizálása érdekében. Az erős ellenzéki választókerületekben rendszeres gyakorlat volt az aláírások hamisítása a kormánypárti jelölt ajánlási ívében. Így a gyanútlan állampolgár mindkét aláírását törölték, az igazít az ellenzéki, hamisítottat pedig a kormánypárti jelölt ajánlásai közül. Ugyancsak gyakran előfordult a szavazók megfélemlítése, a kampánygyűlések engedélyezésének megtagadása, az ellenzéki szavazók megakadályozása voksaik leadásában, az idő előtti urnazárás, stb.

2. Az 1926. évi választások szimulálása

Tevékenység			
Idő (perc)	Tartalom	Tanulói tevékenységek	Eszközök
2 perc	Hangozzék el röviden az óra céljának ismertetése, a csoportok helyezkedjenek el.		
30 perc	A választási előkészületeket követően az 1926. évi választások szimulálása a második óra alapvető programja. A szerepjáték a legösszetettebb képességfejlesztés, gyakorlatilag minden eddig használt, erősített kompetenciára szükség van ahhoz, hogy eredményes legyen a közös munka.	Az osztály tanulói tanári irányítással az előző óra végén kisorsolják egymás között a választói szerepeket és a hivatali szereplőket. A választási bizottságnak legyen négy-hat tagja, valamint az ő munkájukat „segíti” két csendőr. A bizottság tagjai az órára való előkészületeként összeállítják a választói jegyzéket (lásd mintát). A választási bizottság elnököt választ, az ő feladata lesz, hogy minden esetben elmondja, hogy milyen típusú választásról van az adott esetben szó: ezzel hangsúlyozza a törvényhatósági, a fővárosi szavazás és a vidéki szavazás közötti különbséget. A rendelkezésre álló dokumentumok alapján olyan szituációkat is generálnak a tanulók, amelyek rávilágítanak az 1926. évi választás sajátosságaira. Azok a diákok, akik eddig nem kaptak szerepet, egy-egy választót fognak eljátszani, aki amikor megjelenik a bizottság előtt, bemondja, hogy mi a neve, majd a választási névjegyzék alapján a bizottság egyik tagja elmondja, hogy az illető szavazhat-e, s mindenképp indokolja meg, hogy miért. Az alkalmazott módszer lényege, hogy a diákok a kisorsolt szerepek alapján járnak el, miközben egy újságírói stáb rövid híradásokat és interjúkat készít a választási eljárásban szereplő résztvevőkkel,	A választáshoz szükséges dokumentumok: ▶ névjegyzék; ▶ bizottsági feliratok; ▶ választók censusait tartalmazó névkártyák, amivel be lehet azonosítani a szereplőket; ▶ ha szükséges: a könnyebb áttekintés biztosítása érdekében a tanár által készített, a választójogi feltételeket áttekintő táblázat; ▶ e-Learning felület vagy ezt helyettesítő alkalmazás; ▶ a választási eredményeket bemutató táblázatok; ▶ szövegszerkesztő program; ▶ diagramtípusok szerkesztése (pl. excel); ▶ kiadványszerkesztő programok.

		amelyet rendkívüli kiadványként jelentet meg. Ehhez a korábbi órákon alkalmazott technikai megoldásokat alkalmazhatják.	
13 perc	A választások lebonyolítását követően közzé teszik a választási végeredményeket, azaz a tanár kivetíti az 1926-os valós eredményeket.	A jobb átláthatóság érdekében csoportmunkában különböző diagramtípusokat szerkesztenek a diákok, melyek akár különbözőképpen is hangsúlyozhatják az egyes eredményeket (pl. az aránybeli különbségek torzítható módon is megjeleníthetők, melyekkel az állampolgárok megtéveszthetők). A források feldolgozása és a kooperatív munka során az alábbi készségek fejlesztése áll a középpontban: ▶ a pozitív kölcsönös függés (interdependencia) tudatosítása; ▶ a konklúzió kialakításának képessége, véleményalkotás; ▶ kommunikációs képességek gyakoroltatása; ▶ komplex látásmód igényének kialakítása	
Értékelés módja	A tanár az, aki szaktudásánál fogva kiváltja a konstrukciós folyamatot, folyamatosan figyelemmel kíséri a tevékenységeket, visszajelzéseket ad, és ez a visszacsatolás egyben az értékelés is. (Azaz az értékelés nem egyszeri aktus.)		
Megjegyzések, javaslatok	Ha a diákokat a tanár jól ismeri, akkor az egyes szerepekre felkérhet konkrétan egy-egy tanulót. Ha a sorsolást nem tartja megfelelőnek, pályázatot is kiírhat, ami lehet pl. a választásokhoz kapcsolódó újságcikk megírása vagy egy választási műsor forgatókönyvének megtervezése. A pályázat elbírálásában vegyen részt a tanár, de más kollégákat vagy más osztályból megbízható felkészültségű és értékítéletű diákokat is kérjen fel erre.		
Felhasznált irodalom	▶ Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században Osiris K., Bp., 1999 ▶ Romsics Ignác: A 20. század rövid története Rubicon-Ház, 2007 ▶ Ormos Mária: Magyarország a két világháború korában (1914-1945) Csokonai K., 2006 ▶ Gergely Jenő – Izsák Lajos: A magyar jelenkor története Pannonica, 2008 ▶ Gyáni Gábor – Kövér György: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig Osiris K., Bp. 2006		

	▶ Püski Levente: A Horthy-rendszer (1919-1945) Pannonica, 2006 ▶ Boros Zsuzsanna – Szabó Dániel: Parlamentarizmus Magyarországon (1867-1944) Korona K. 1999 ▶ Választási olvasókönyv – Szemelvények a hazai országgyűlési és helyhatósági választások történetéből (1848-1998) – CD-melléklettel Országos Választási Iroda, Bp., 2002 ▶ Gyáni Gábor: Hétköznapi élet Horthy Miklós korában Corvina ▶ Országos Választási Iroda honlapja
--	---

MELLÉKLETEK

Lehetséges választók⁵:

Név	Választójogot meghatározó cenzusok
1.	25 éves, születésétől fogva magyar állampolgár, 5 éve Budapesten élő férfi, 4 elemi végzett, munkás
2.	28 éves, <u>1918-ban szerzett magyar állampolgárságot</u> ⁶ , férfi, 6 éve gyulai lakos, 4 elemi végzett, munkás
3.	32 éves, születésétől magyar állampolgárságú érettségizett nő, 1 éve költözött a fővárosba, ahol 1914 óta saját lakása van, irodai alkalmazott
4.	27 éves, születésétől magyar állampolgárságú és Budapesten élő nő, egyetemet végzett, orvos
5.	38 éves, magyar állampolgárnak született, s azóta Szegeden élő férfi, a <u>fegyveres erőknél teljesít szolgálatot</u>
6.	56 éves, 12 éve magyar állampolgár, azóta Diósgyőrben élő munkás, 4 elemi végzett
7.	42 éves, születése óta magyar állampolgárságú és soproni lakhelyű férfi, polgári iskolát végzett kereskedelmi vállalkozó, <u>csődeljárás folyik ellene</u>
8.	40 éves varrónő, aki saját maga tartja el 3 gyermekét, 4 elemi végzett, születése óta magyar állampolgár, s mindig is

⁵ Nevet a diákok találjanak ki, a kreativitásukban mindig lehet bízni.

⁶ Aláhúzás jelzi azt az elemet, ami miatt az illető nem szavazhatott ezen a választáson.

**Az 1926-os országgyűlési választások szegedi eredményei
választókörekre lebontva**

	I. kerület (körzetenként)			
	Egyesült Balpárt	MSZDP	Egységes Párt	Érvénytelen
1.	256	58	399	20
2.	324	86	349	6
3.	79	214	340	12
4.	130	130	480	17
5.	158	158	425	12
6.	164	58	313	13
7.	176	93	270	11
8.	259	93	220	7
9.	272	83	255	19
10.	239	91	360	14
11.	118	86	424	11
12.	170	97	426	22
összesen	2345	1247	4261	164

Az 1926-os választások országos eredményei:

<u>Csoport</u>	<u>Összes mandátum</u>	<u>ebből egyhangú</u>
Egységes Párt	177	77
Keresztény Gazdasági és Szociális Párt	35	13
Kormánytámogató pártonkívüliek	3	-
Kispolgárok Országos Pártja	1	1
Agrárpárt	3	1
Fajvédők	3	2
Pártonkívüli ellenzék	4	2
Kossuth- Párt	2	-
Egyesült Balpárt	8	-
Magyarországi Szociáldemokrata Párt	14	-